

Bargo- ja searvadahttindepartemeanta

Bargu Searvadahttin Čálgu

BARGO- JA SEARVADAHTTINDEPARTEMEANTA

Stuora doaimmat

Bargo- ja searvadahttindepartemeanttas lea ovddasvástáduš čađahit stuora ođastusaid ja Norgga politihka deatalaš osiid. 2007:s ja boahttevaš jagiid leat dat doaimmat departemeantta barggu guovddázis:

NAV-ođastus

NAV-ođastus lea dál čađahuvvomin. Bargo- ja čálgoetáhta ášahuvvui formálalaččat suoidnemánu 1. b. 2006. Seammás heaittihuvvojde Aetáhta, oadjoe-táhta ja NAV-interiibma. 2006 čavčča rahppojuvvojedje vuosstaš 25 pilohtakantuvrra. Ovdal 2009 loahpa galget leat oktasaš bargo- ja čálgokantuvrrat (NAV-kantuvrrat) riikka buot gielddaid várás.

Bargu, čálgu ja searvadahttin

2006 čavčča evttohii ráđdehus ođđa váikkuan-gaskaomiid bargo- ja čálgohálddahussii iežas AVI-diedáhhusas. Oktan NAV-ođastusain mielddisbuktet dat evttohusat stuora nuppástuhttimiid bargo- ja čálgosuorggi politihkkii. Ođastus leat earret eará ođđa málle čuovvolit buohccinčálihuvvomiid, rašis joavkkuid kvalifiserenprográmma, eanet barggu ovddideaddji doaimmat ja bálvalusat, bargosadjái heivehuvvon eastadandoaimmat ja Bargo- ja čálgoetáhta doaimbajuid oktiiheivehepmi.

Penšuvdnaođastus

Penšuvdnaođastus doaibmagohtá 2010 rájes, ja lea ain olu bargamuš ovdalگو dat sáhtá dahkkojuvvot. Boahttevaš jagiid mielde galgá ođastus ovddiduvvot vel eanet. Earret eará galgá dat heivehuvvot sohppojuvvon penšuvnna (dárogiillii Avtalefestet pensjon AFP) ektui ja bargonávccahisvuodaoaju ektui.

Ođđa olgoriikkalaččaidláhka

Ođđa olgoriikkalaččaidlága evttohus ovddiduvvui Stuoradiggái 2007 giđa. Dat lea stuora ja váttis rahčan, ja láhkabargguid manjel čuvvot láhkaásahusa heivehepmi ja maidái diehtjuohkin- ja sajáiduhhtinnbarggut.

Bargosisafárren

Ráđdehus ovddida stuoradiggediedáhhusa bargosisafárrema birra 2008 giđa. Stuoradiggediedáhhus galgá árvvoštallat dálá politihka ja oaččohit áigá nana bargosisafárrenpolitihka mii doarju bargonákcahákamiid sihke oanehisáiggi ja guhkilmas bargomárkandárbuid ektui.

Sámepolitihkka

Ráđdehus áigu ovddidit stuoradiggediedáhhusa sámepolitihka hárrái. Diedáhhus lokte deatalaš áššiid prinsihpalaš čielggadeapmái, ee. ráđdehusa sámepolitihkalaš árvovuodu, viidáset barggu konsultašuvdnaortnegiin, Sámedikki formálalaš sajádaga čielggadeami ee. ođđa regionála dási ja gielddaid ektui, areálahálddašeami ja -suodjaleami, davviguovlopolitihka ja ealáhusovddideami.

Fágasuorggit

Bargomárkan

Bargomárkanpolitihkka galgá láchčit dili nu ahte bargomárkan doaibmá bures ja dasa servet ollugat. Norggas galgá leat searvadahtti ja čorgadis bargoeallin mii bures ávkkástallá bargonávcaiguin. Aktiiva bargomárkanpolitihkka galgá váikkuhit dasa ahte bargiid álot lea álki fidnet, ahte bargit easta-duvvojit luohpamis bargoeallimis bistevaš oadjodillái, ja ahte bargguhisvuohta unniduvvo ja eastaduvvo. Seniorpolitihka bokte bargojuvvo dan badjelii ahte eanebut bissot barggus guhkit áiggi, vai vuorraset bargiid resurssat šaddet ávkin bargoeallimii.

Sisaboahtopolitihka ja sisaboahtopolitihkalaš ovttasbarggu váldoulbmil lea ee, oktiiheivehit báلكáid mearrideami, vai dat dorjjošii moderáhta hadde- ja báلكássáneami mii fas bistevaččat barggahivččii ollugiid ja doalašii bargguhisvuođa vuollegažžan.

Bargobiras

Bargobiras- ja sihkkarvuođapolitihkka galgá nannet dakkár bargoeallima mas lea sadi buohkaide, mii sihkkarastá bargiid suodje- ja oadjebasvuođadárbbu ja mii ulbmillaččat heivehallá ealáhuseallima ovdáneami. Váldostrategiija lea váikkuhit dasa ahte doaimmahusat ieža, vuogádatlaš dearvvašvuođa-, biras- ja sihkkarvuođadoaimmaid bokte eastadit lihko- hisvuođaid ja dearvvašvuođavahágiid deaivideames. Eiseváldiid deataleamos váikkuhangaskaomit dan barggus leat lágat, bearráigeahčču, bagadeapmi, máhttolokten ja ovttasbargu.

Čálgu

Čálgopolitihka ulbmil lea ahte buohkain galget leat seamma vejolašvuođat, vuoigatvuođat ja geatnegasvuođat oassálastit servodahkii ja geavahit iežaset resurssaid, beroškeahtta sin ekonomalaš dahje sosiála duogázis. Guovddáš čálgopolitihkalaš mihtto- mearri lea ahte nu ollugat go vejolaš galget beassat bargguineaset ealihit iežaset. Bajimus ja guhkilmas ulbmil lea ee, jávkadit geafivuođa, ja BSD bargá dan badjelii ahte buorránivčče daid olbmuid eallin- eavttut ja vejolašvuođat geain leat unnimus siso- boahtu ja heajumus eallindilálašvuođat.

Čálgopolitihkka galgá sihkkarastit sisaboádu sidjiide geat dearvvašvuođa sivaid dahje eará árttaid geažil eai šat nagat bargat. Danne lea ge sisaboah- tosihkkarastinpolitihkka deatalaš sisaboáduid ja eallin- dilálašvuođaid dássemis servodagas. Sisaboah- tosihkkarastinpolitihkka galgá seammás movttiidahttit olbmuid bargat ja váldit oahpu. Departemeanttas lea maiddá ovdasvástádus oktiiheivehit searva- dahtti bargoeallima soahpamuša čađaheami ja dan čuovvolit.

Penšuvdna

Penšuvdnapolitihkka galgá sihkkarastit sisaboádu boares olbmuide ja sin manjisboahttiide. 2007:s soabadedje Stuoradikkis politihkalaš beliin beroš- keahtta boahttevaš penšuvdnavuogádaga hárrái. Ođđa penšuvdnavuogádagas, mii doaibmagoahtá 2010 rájes, leat njeallje váldoulbmila. Dat galgá leat ekonomalaččat ja sosiálalaččat guoddevaš, dat galgá

movttiidahttit olbmuid bargat, das galgá leat buorre juogadan- ja dásseárvoprofiila ja dat galgá leat álki ja áddeahahtti.

Ođđa penšuvdnavuogádagas vástida eallinagi bargosisaboahu buorebut jahkásaš penšuvdnamáksui go dálá penšuvdnaortnegis. Ođđa penšuvdnaortnega mielde sáhtta juohkehaš váldigoahtit penšuvnna dan rájes go deavdá 62 jagi.

Sisafárren

Sisafárren-, dorvobáike- ja dorvoohcciidpolitihkka galgá sihkkarastit servodatbálvaleaddji ja stivrejuvvon sisafárrema ja dorvoohcciid suodjaleami. Sisafárrema mudden galgá čađahuvvot vuhtiiválddettiin riikkaidgaskasaš geatnegasvuodaid, dárbbu háhkat olgoriikkalaš bargonávccaid ja kultur- ja diehtolonohallamiid heiveheami.

Norga bargá dan ovdii ahte dorvoohccit suodjaluvvošedje riidoguovlluid lahka. Jus dan ii leat vejolaš dahkat, de váldá Norga vuostá sin geaidda dakkár suodjaleapmi ii sáhte sihkkarastojuvvot, ja addá sidjiide dorvvolaš boahhteáiggi dáppe. Vuostávdin-fálaldat dorvoohcciide galgá leat sidjiide heivehuvvon ja galgá leat mearálaš.

Searvadahttin ja girjáiuvuohta

Searvadahttin- ja girjáiuvuođapolitihkka galgá sihkkarastit ahte buohkat ožžot seamma vejolašvuodaid, vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid oassálastit servodahkii ja besset geavahit iežaset návccaid. Searvadahttinpolitihkka fuolaha ođđa sisafárrejeaddjiide vejolašvuoda searvat ođđa servodahkii ja vejolašvuoda ieža ealihit iežaset nu bures go vejolaš. Girjáiuvuođa- ja searvadahttinpolitihkka geahččá

servodaga ollislažžan, ja dan ulbmil lea jávkadit oassálastineastagiid ja háhkat seamma buriid vejolašvuodaid buot servodatsurggiin. Vealahaemi, ovda-gáttuid ja rasismma vuostálastin lea deatalaš jus galgá nákcet fállat ovttalágan vejolašvuodaid buohkaide. Seammás eaktuduvvo ahte buot ássit leat geatnegahttojuvvon árrjalaččat oassálastit ja čuovvut lágaid ja servodaga demokrátalaš vuoddoárvvuid.

Eamiálbmogat

Sámepolitihka vuoddu lea ahte Norgga stáhta lea vuodduduvvon guovtti álbmoga, dáččaid ja sápmelaččaid eatnamiidda, ja ahte goappašiid álbmogiin lea seamma riekti ja seamma vuoigatvuohta ovdidit iežaska kultuvrra ja giela. Sámi beroštumit galget vuhtiiváldojuvvot ja ovttahtahttojuvvot politihka hábmemis buot guoskevaš surggiin. Ráđdehus galgá maiddái leat mielde ovdideamen riikkaidgaskasaš eamiálbmotpolitihka ja ovttasbargat eará davviriekkaguin sámi áššiin.

Nationála unnitlogut

Nationála unnitlogut leat joavkkut mat leat guhká leamaš riikii gullevaččat. Norggas leat kveanat, juvdálaččat, vuovdesuopmelaččat, romanes/sigøynár-álbmot ja romaniálbmot/táhterat. Ráđdehus deattuha daid mihttomeriid mat leat mearriduvvon Eurohpárádi rámmakonvenšuvnnas nationála unnitloguid suodjaleami birra ja Unnitlohkogielaide lihtus. Eiseválddit dáhttot lagas gulahallama daiguin organisašuvnnaiguin mat ovdastit nationála unnitloguid vai sin oaivilat vuhtiiváldojuvvojit.

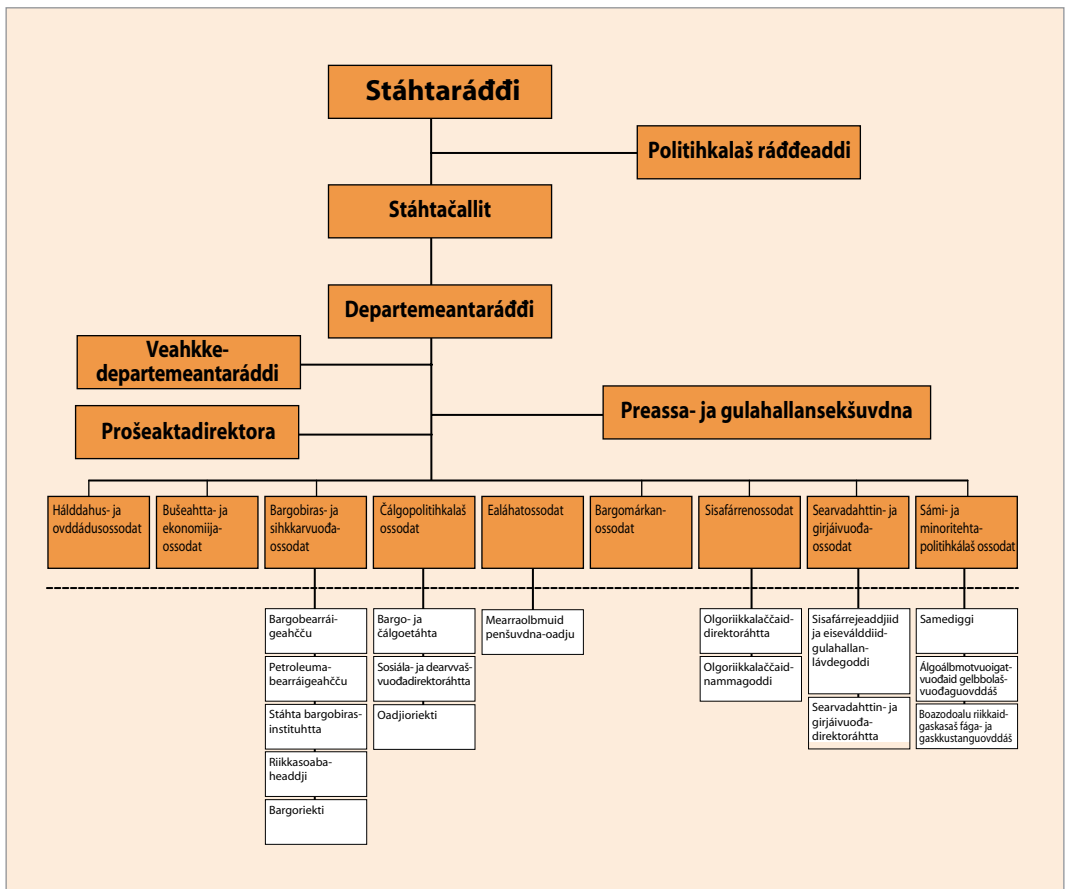
Guovddáš lágat

Lágaid ja láhkaásahusaid hálddašeapmi lea departemeantta bargodoaimmaid deatalaš oassi. Dasa gullá maid árvvoštallat dan ahte doibmet go lágat ulbmillaččat, ja ráhkadit láhkarievdadusevttohusaid ja odđa láhkaevttohusaid Stuoradiggái.

Bargo- ja searvadahttindepartemeanta hálddaša earet eará:

- Bargomárkanlága
- Bargobiraslága
- Álbmotoadjolága
- Sosiálabálvaluslága – ekonomalaš sosiálaveahki ja kvalifiserenprográmma
- Stáhtalahttolága
- Olgoriikkalaččaidlága

Organisašuvdnakárta

Bušeahhta

Bargo- ja searvadahttindepartemeanta hálldaša oppa 239 miljárdda ruvno 2007 stáhtabušeahas, mas 214 miljárdda ruvno lea čadnon álbmotodju. Namalassii 30 proseantta stáhtabušeahas, earret sajuštemiid oljofondii.

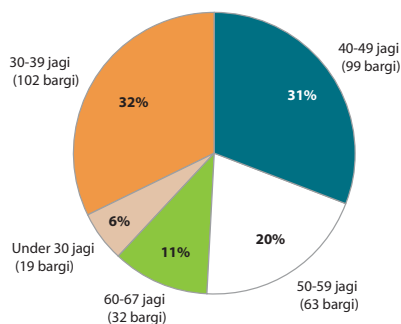
2008 bušeahhta

OLGGOSGOLLOPOASTTAT	Mrd. ruvno
Stáhtabušeahhta BSD	26,3
Álbmotoadju	226,5
Visot golut	252,8
Juhkkojuvvon surggiide	
Sisaboahtosihkkarastin ja oktofuolaheaddjit	109,0
Penšuvnnat j.ea.	106,7
Bargomárkan	10,7
Hálddahus, hálldašeapmi ja ovddideapmi,	
Bargo- ja čálgoetáhta	10,5
Eallindilálašvuodát	9,0
Searvadahttin ja girjáivuohtha	4,5
Suodjaleapmi ja sisafárren	1,4
Bargobiras ja sihkkarvuohtha	0,7
Sápmelaččat ja nátionála unnitlogut	0,2
Deatalaš bodugolot	
Boarisvuohtha	101,1
Beaiveruhta	4,8
Fidnuimáhcaheapmi	11,5
Buohcanruhta	30,4
Bargonávccahisvuohtha	54,9
Vuoddo- ja veahkkedoarjja, veahkkeneavvut j.ea.	8,3
Fuolaheaddji massin ja oktofuolaheaddjit	6,5
Medisiinnalaš veajuiduhttin	8,3

Geat barget BSDas?

Bargo- ja searvadahttindepartemeanttas leat sullii 315 bargi. Sis leat eatnasat nissonolbmot: 63 proseantta nissonolbmot ja 37 proseantta almmáiolbmot.

Departemeantta bargiid gaskamearalaš ahki odđajagimánu 1. b. 2007 lei 43.9 jagi. Eanas bargit leat gaskal 30 ja 39 jagi ja gaskal 40 ja 49 jagi.

Eatnasat departemeantta bargiin leat čadahan oahpu universitehta- dahje allaskuvládásis. Dain bargiin geain lea allaoahppu, leat eatnasat juristat ja servodatdiehttit, leat seamma mađe goappáge joavkkus, namalassii 31 proseantta. 33:s leat stáhtadiehttit, ja sii leat stuorámus joavku servodatekonomat (28:s) ja siviilaeconomat (10:s).

Eará alit oahpuid kategoriijii leat čohkkejuvvon eará oahput cand.mag.- ja bachelor-dásis, ja maiddái bibliotekafága, journalistihkka ja estehtalaš ja humanistalaš fágat. Departemeantta bargiin lea oktiibuot 17 proseanttas dat oahput.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Bargo- ja searvadahttindepartemeanta, Postboks 8019 Dep, 0030 Oslo.
Telefodna 22 24 90 90.

Embbo dieđuid departemeantta birra gávnnat neahas:
www.regjeringen.no/aid

BARGO- JA SEARVADAHTTINDEPARTEMEANTA